

VERSPREIDINGSGEGEVENS VOOR NATUURWETGEVING EN NATUURBELEID

E. Knegtering

Een goed soortenbeleid staat of valt bij goede informatie. Niemand is er bij gebaat als er beperkingen komen in de ruimtelijk ontwikkeling als dat is op basis van onvolledige gegevens. Andersom is het ook onwenselijk als de overheid ontheffingen verleent omdat de overheid zelf onvoldoende op de hoogte is van de voorkomende soorten. Een breed samengestelde werkgroep zoekt uit welke gegevens er eigenlijk nodig zijn.

De Habitatrichtlijn, de Vogelrichtlijn en de Flora- en faunawet staan de laatste tijd volop in de aandacht. Vaak gaat het er dan over dat lokale overheden en ondernemers vinden dat zij in een te laat stadium van hun planvorming worden verrast door de aanwezigheid van wettelijk beschermde soorten in die gebieden waar zij ingrepen willen plegen. Bovendien weten ze vaak niet welke gegevens over soorten zij moeten aanleveren om ontheffingen voor die ingrepen te krijgen.

Natuurbeschermingsorganisaties vinden op hun beurt dat het rijk onvoldoende weet van de soorten die zij wettelijk beschermt. Mede daardoor verleent de overheid in hun ogen te lichtvaardig ontheffingen. En dus moet de bestuursrechter er nogal eens worden bijgehaald. Ook citeren kranten vaker dan voorheen juist de mensen die beweren dat Nederland "op slot zit". Dit is allemaal niet goed voor het langetermijn-

draagvlak voor natuurbescherming in een van de dichtstbevolkte landen ter wereld. Die bescherming is en blijft noodzakelijk, afgaand op verschillende serieuze schattingen van mondiale uitsterfsnelheden van soorten, in de komende eeuw, en daarna.

Ook trends in populatieomvang

Terugkerend naar de frictie rond de huidige wetgeving voor soortenbescherming, lijkt het verstandig dat het rijk de komende tijd duidelijk maakt hoe zij de wet precies wil toepassen. Ten eerste ligt er de vraag op basis van welke gegevens en criteria zij ontheffingen verleent. Verder zal ze de beschikbaarheid van informatie moeten bevorderen over waar de wettelijk beschermde soorten zitten. Ook moet de overheid beter weten hoe het met die soorten gaat en als vierde punt zou de overheid moeten bekijken op welke punten de

huidige wetgeving tot onnodige belemmeringen leidt.

De door LNV ingestelde werkgroep verspreidingsonderzoek heeft zich onlangs over de eerste drie punten gebogen. De werkgroep bestaat uit vertegenwoordigers van LNV, provincies, Particuliere Gegevensbeherende Organisaties en het CBS. Voor de werkgroep stond de vraag centraal welke nationale verspreidingsgegevens van soorten er nodig zijn voor een betere uitvoering van soortwetgeving, en welke gegevens er nodig zijn om doelen uit de beleidsnota Natuur voor mensen, mensen voor natuur te kunnen evalueren.

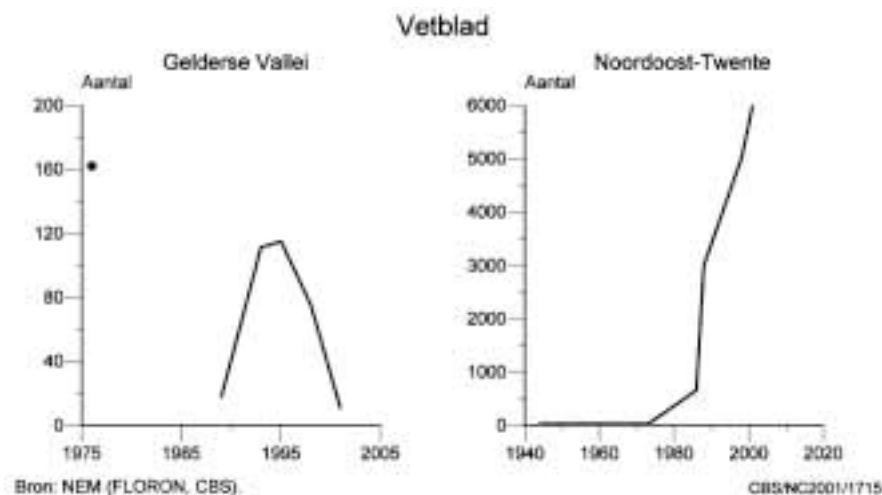
De werkgroep merkte al gauw dat het niet alleen verstandig is om verspreidingsgegevens te gebruiken, maar ook gegevens over trends in populatieomvang. Naar aanleiding daarvan heeft de werkgroep per geïdentificeerd doel bekeken of verspreidingsgegevens wenselijk zijn, gegevens over trends in populatieomvang, of beide. Omdat gegevens over trends in populatieomvang in principe een zaak zijn van het Netwerk Ecologische Monitoring (NEM), heeft de werkgroep vervolgens alleen preciezer omschreven welke verspreidingsgegevens er nodig zijn.

Verspreidingstrends

De werkgroep heeft ook rekening gehouden met het feit dat verspreidingsgegevens soms voor meerdere toepassingen kunnen worden benut. Zo kunnen verspreidingsgegevens als momentopname aangeven *waar* soorten zitten en dat is bijvoorbeeld belangrijk voor potentiële initiatiefnemers. Daarnaast kunnen ze, indien herhaald verzameld, ook aangeven wat *trends* zijn in verspreiding van de soorten. Die trends zeggen, al dan niet in combinatie met trends in populatieomvang, iets over hoe het met een soort gaat en daarmee iets over zijn staat van duurzame instandhouding.

Dat laatste kan belangrijk zijn voor besluiten over het verlenen van ontheffingen, onder meer met het oog op de Habitatrichtlijn. Om te weten *waar* een soort zit, kan het belangrijk zijn gegevens te hebben van alle Nederlandse atlasblokken. Voor het bepalen van *trends in verspreiding* kan

96

Ook gegevens over trends in populatie omvang zijn relevant.

Tabel 1: een aantal voorlopige bevindingen van de werkgroep verspreidingsonderzoek over welke verspreidingsgegevens er nodig zijn voor een betere uitvoering van soortwetgeving en ten behoeve van doelen uit Natuur voor mensen, mensen voor natuur.

doel	(potentiële) vragers	welke soorten?	welke gegevens?				localiseren kern-gebieden	NEM-gegevens
			Verspreidingsgegevens					
			landdekkend vakken 1 x 1 km	landdekkend vakken 5 x 5 km	steekproef vakken 1 x 1 km	steekproef vakken 5 x 5 km		
<i>weten waar de beschermde soorten zitten</i>	potentiële initiatiefnemers (via Natuurloket); rijksoverheid	Habitatrichtlijn-bijlage-IV-soorten en beschermde Ff-wet-soorten (m.u.v. niet-broedvogels, zeer algemene soorten, vrijgestelde soorten) die bedreigd zijn	X					
	idem	beschermde Ff-wet-soorten (m.u.v. niet-broedvogels, zeer algemene soorten, vrijgestelde soorten) die niet bedreigd zijn		X				
<i>weten hoe het met soorten gaat</i>	Europese Commissie; rijksoverheid	Habitatrichtlijn-bijlage-II-soorten; Vogelrichtlijn-bijlage-I-soorten					X	
	rijksoverheid	soorten uit vogelbeschermingsplannen					X	
	rijksoverheid	Habitatrichtlijn-bijlage-IV-soorten en beschermde Ff-wet-soorten die bedreigd zijn			X	X		pm
	rijksoverheid	overige beschermde Ff-wet-soorten			X	X		
	Europese Commissie	Habitatrichtlijn-bijlage-II-soorten						pm
rijksoverheid	Vogelrichtlijn-bijlage-I-soorten						pm	
rijksoverheid	soorten uit soortbeschermingsplannen (groepen) soorten op officiële rode lijsten; (groepen) soorten op geplande rode lijsten; overige inheemse soorten die op de <i>red list</i> van de IUCN staan			X	X			pm

97

echter ook worden volstaan met een representatief deel van die blokken. Op basis van dat laatste principe kunnen volgens de werkgroep verspreidingsgegevens ook worden benut voor het opstellen of herzien van Rode lijsten. Een ander punt is, op welk resolutie-niveau de gegevens in kaart zouden moeten worden gebracht: in blokken

van 10x10, 5x5 of 1x1 kilometer, of wellicht nog kleiner. De werkgroep denkt dat alleen voor de strengst beschermde soorten, en beschermde soorten die bedreigd zijn, een hoger resolutie-niveau (1x1 km) nodig is. Bij het in kaart brengen van verspreidingstrends (op steekproefbasis), hangt het deels van de soortgroep af of 1x1-km-blokken of

5x5-km-blokken de voorkeur verdienen. In tabel 1 geeft alvast een indruk van een aantal doelen die de werkgroep heeft geïdentificeerd, (potentiële) vragers, relevante soortgroepen en type (verspreidings)gegevens dat wenselijk wordt geacht. De NEM-gegevens zijn als "pm-post" opgenomen. Het advies van de werkgroep zal naar verwachting binnenkort verschijnen. Daarnaast zal LNV zich nog buigen over de wenselijke organisatievorm van een en ander. Wel is er bijvoorbeeld al het Natuurloket dat als intermediair optreedt tussen vragers en bronhouders van zeer gedetailleerde verspreidingsgegevens. Ook is er het NEM dat voor het rijk populatiegegevens bijeenbrengt. Maar er lijkt op dit moment geen organisatie te zijn die berekend is op een voorziening van verspreidingsgegevens die de werkgroep graag zou zien. Wordt dus nog vervolgd.

E. Knegtering werkt bij het ministerie van LNV.

Zilveren maan en Pimpelblauwtjes

Een werkgroep onderzoekt welke gegevens nodig zijn voor een goed soortenbeleid.